

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - PŘEDSUDDKY A STEREOTYPY

Antonín Staněk

JIRÁSKOVÁ, V. *Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy*. Praha: Nakladatelství EPOCH, 2006. 136 s. ISBN 80-87027-31-0.

Multikulturalismus se v českém prostředí stal tématem mnoha diskuzí, filozofických reflexí, studií, publikací a analýz. V souvislosti s probíhající kurikulumní reformou vzdělávání se multikulturní výchova dostala i do rámcových vzdělávacích programů jako jedno z průřezových témat v oblasti základního a gymnaziálního vzdělávání. Tento zvýšený zájem je doprovázen řadou kritických náhledů i recepcí, takže by se mohlo zdát, že kniha Věry Jiráskové je jen jednou z mnoha v této řadě. Opak je však pravdou.

Multikulturní výchova: předsudky a stereotypy zaplňuje mezeru v oblasti aplikace multikulturalismu do sféry českého vzdělávání. Velmi citelně zde chybí právě publikace, která by učitelům pomohla orientovat se v široké problematice multikulturalismu a zároveň by nabízela metodicko-didaktické inspirace a podněty pro jejich konkrétní pedagogickou práci se žáky a studenty.

Kniha, kterou sama autorka charakterizuje jako „didaktický projekt k průřezovému tématu“, není teoretickou příručkou pro učitele ani není návodem jak připravit kurz pro budoucí učitele nebo seminář v rámci dalšího vzdělávání učitelů, ale je metodickým uchopením multikulturalismu v oblasti občanské výchovy resp. základů společenských věd. Jirásková svou publikaci rozčleňuje na část teoretickou reflektující kontexty přístupů učitelů k multikulturní výchově a obsahující rámcové terminologické vymezení základních pojmů např. multikulturalismus, multikulturní společnost, pluralismus, tolerance apod. a část praktickou. V ní se zaměřuje na konkretizaci multikulturní výchovy jako průřezového tématu rámcového vzdělávacího programu a pomáhá učitelům ve zpracovávání tematických plánů interaktivních hodin, při práci s klíčovými kompetencemi a při formulaci výchovně vzdělávacích cílů podle kritéria SMART.

V první kapitole „*Konkrétní problémy ovlivňující atmosféru přístupu učitelů k multikulturní výchově*“ se autorka snaží upozornit „na ‚ledabylost‘ či vágnost zacházení s pojmem multikulturalismus, přičemž příčiny spatřuje v absenci metodologického rozlišení protože, jak píše autorka, multikulturalismus je problém,

jenž nahlížen v různých kontextech získává různorodý a různě široký obsah. Odvážným avšak pravdivým je tvrzení Jiráskové, že v oblasti tzv. aplikovaného multikulturalismu se můžeme setkávat i s takovým přístupem, kdy jsou pojmy multikulturalismus a multikulturní výchova používány jako zaklínadlo, jímž se zajišťuje aktuálnost vzdělávání. Autorka se neopomíjí dotknout ani takového přístupu k multikulturní výchově, které vychází z názoru, že multikulturalismus je pouhá módní vlna a že jde jen o jakousi pseudoinovativní záležitost nepřinášející nic nového.

Ve druhé kapitole „*Vymezení pojmů*“ podává Jirásková vymezení pojmu multikulturalismus ze sociologického i psychologického hlediska, přínosnou je pro svou novost podkapitola zamýšlející se nad multikulturalismem jakožto politickým problémem.

Druhá rozsáhlejší část knihy je rozdělena do tří kapitol a přispívá ke komplexnímu a systematickému pojetí problematiky multikulturalismu z hlediska využitelnosti v pedagogické praxi. V první kapitole nazvané „*Klíčové kompetence – zátěž učitelů, nebo nový fenomén ve vzdělávání?*“ autorka nejen upozorňuje na skutečnost, že i přes to, co bylo o této kategorii napsáno vzbuzují klíčové kompetence u pedagogů neustále kritické připomínky až averzi, ale problém se snaží řešit. Nelze tak než souhlasit s Jiráskovou, že chyba není na straně učitelů, ale spíše v přístupu k osvětlení klíčových kompetencí a rámcového vzdělávacího programu vůbec. Ve druhé kapitole „*Efektivní metody v realizaci průřezového tématu RVP ‚Multikulturní výchova‘*“ autorka naznačuje, jak naplňováním klíčových kompetencí zároveň může učitel zásadním způsobem přispívat k přeměně konzervativního modelu vyučování. Poslední třetí kapitola s názvem „*Předsudky, stereotypy a vzájemná komunikace*“ je cenná tím, že rozpracovává protipředsudková cvičení do podoby interaktivních hodin, přičemž se autorka opírá o vlastní pedagogickou praxi.

Věra Jirásková ve své knize překonává nejen stereotyp vnímání multikulturalismu, ale i stereotyp učebních textů a didaktických materiálů, jež jednostranně zprostředkovávají problematiku vztahu k minoritám pouze zážitkovou formou při absenci poznatkové základny.

Mgr. Antonín Staněk, Ph.D.
Katedra společenských věd
PdF UP v Olomouci
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc